

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЛІНГВІСТИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Кафедра теорії та історії світової літератури

КУРСОВА РОБОТА

з історії зарубіжної літератури

на тему: проблематика роману Джона Фаулза “Колекціонер”

Студентки 3 курсу групи МЛП04-20
напряму підготовки: Філологія
спеціальності Романські мови та література
(переклад включно); перша- іспанська,
освітньо-професійна програма Іспанська
мова і література, друга іноземна мова,
переклад

Бессараб А. В.

Керівник професор кафедри теорії та
історії світової літератури Шульгун
Мадлен Едуардівна

Національна шкала _____

Кількість балів: _____ Оцінка: ЄКТС _____

Члени комісії

(підпис) (прізвище та ініціали)

(підпис) (прізвище та ініціали)

(підпис) (прізвище та ініціали)

м. Київ – 2023

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ I. ІСТОРІЯ СТВОРЕННЯ ТА ПРИЙНЯТТЯ РОМАНУ.	
1.1. Історія написання та публікації.....	5
1.2. Критика роману.....	7
1.3. Світоглядно-мистецький напрям.....	9
Висновки до першого розділу.....	12
РОЗДІЛ II. ПРОБЛЕМАТИКА РОМАНУ.	
2.1. Аналіз символізму та зв'язок з проблематикою роману.....	14
2.2. Переслідування як проблематика роману.....	18
2.3. Митець та суспільство як центральна проблематика роману.....	21
Висновки до другого розділу.....	24
ВИСНОВКИ.....	25
РЕЗЮМЕ.....	27
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	29

ВСТУП

Актуальність теми. Роман Джона Фаулза "Колекціонер" вважається одним з найбільш обговорюваних творів ХХ століття. Роман породив багато дискусій щодо проблеми етики та моралі в літературі й суспільстві, порушив питання про недоторканність людини та її право на свободу. Ставлення до мистецтва, психологічний портрет митця та сприйняття споглядачем витворів мистецтва — ця проблематика роману має важливе значення для розуміння психології творчої людини, сучасної культури і суспільства. Дослідження цих проблем є актуальним і цікавим завданням, яке має велике значення для сучасного літературознавства. Робота є актуальною, оскільки творчість Джона Фаулза має великий вплив на світову літературу та мистецтво.

Ступінь розробленості. У літературознавстві були проведені дослідження, присвячені розгляду жанрових особливостей роману, аналізу мовної форми, рольовій грі персонажів. Прикладом є робота "Butterflies and Voices in John Fowles' The Collector" Джорджіани-Елена Діле.

У філософському аспекті досліджувалися теми екзистенціалізму, індивідуалізму, моралі та етики, взаємодії людини і суспільства.

У психології були висвітлені теми, пов'язані з порушенням психічного здоров'я, звертали увагу на дослідження архетипів Карла Густава Юнга, його терміни аніма та анімус.

Об'єкт дослідження. Об'єктом дослідження є безпосередньо роман Джона Фаулза "Колекціонер".

Предмет дослідження. Предметом дослідження є проблематика, що висвітлюється в романі, а саме: людина та суспільство, людина та самотність, переслідування, обмеження фізичної свободи, обмеження творчої свободи, митець та споглядач.

Мета дослідження. Розкрити як автор використовує персонажів, символіку та екзистенційні мотиви, щоб розкрити своє бачення людини як творчої істоти, що

прагне до самовираження та самореалізації; розкриття сутності морально-етичної проблематики роману "Колекціонер"; значення для сучасної літературознавчої думки.

Завдання дослідження:

- Вивчити історію написання роману Джона Фаулза "Колекціонер";
- Проаналізувати постмодерністські особливості роману "Колекціонер";
- Дослідження основних героїв роману, їх характерів та ролі у сюжеті;
- Розкрити символічні та метафоричні елементи роману, їх значення та вплив на проблематику;
- Дослідження філософського підтексту роману та його взаємозв'язку з головною темою та проблематикою..

Теоретико-методологічною основою дослідження. Праці відомих вчених з теорії літератури, філософії, а також аналіз наукової літератури та інших джерел, що стосуються тематики роботи. Під час мого дослідження мені особливо важливу роль відіграли роботи та дослідження Ролана Барта, Рамен Шарма та доктора Пріті Чаудхарі, Адама Абрахама Менділова.

Курсова робота складається з вступу, двох розділів, висновків і списку використаної літератури.

РОЗДІЛ I. ІСТОРІЯ СТВОРЕННЯ РОМАНУ

1.1. Історія написання та публікації

Джон Фаулз — англійський письменник напряму постмодернізму. Народився 31 березня 1926 та помер 5 листопада 2005 року. Його найвідоміші твори: "Мандрівник", "Маг", "Колекціонер". Філолог за освітою, спочатку викладав англійську мову в університеті французького міста Пуатьє, а пізніше перейшов до викладання в гімназії грецького острова Спеце, також він працював в Лондонському Коледжі святого Годріка.

Відомий своїм експериментуванням з наративною структурою та літературними жанрами, використовував мотиви міфів та легенд у своїх творах. Його твори отримали високу оцінку критиків та залишили великий внесок у світовій літературі.

У творчості зображував різні аспекти людського життя, а саме: етика, соціальні проблеми; досліджував питання індивідуальної свободи, права на приватне життя, соціальну структуру і суспільну мораль; зображував темні сторони людської природи та психологічні труднощі головних героїв. Простежується критика соціальної та політичної ситуації в Англії 1960-х та 1970-х років. Спостерігається незадоволення розвитком культури, підтримування більш прогресивних поглядів на сексуальність та роль жінок у суспільстві.

Він був противником консервативної політики Англії та висловлював підтримку лівому крилу лейбористів, оголошуючи себе прибічником соціального демократизму та "англійського соціалізму". Фаулз розділяв погляди Джорджа Бернарда Шоу щодо необхідності систематичних реформ, оскільки вважав, що капіталізм самовичерпається. Підтримував рух "зелених" за збереження природного довкілля. У естетичних принципах він орієнтувався на класичні традиції, хоча власна літературна творчість Фаулза включала сміливі художні експерименти, що органічно поєднувалися з відданістю класичному стилю.

Роман "Колекціонер" — дебютний роман, опублікований в 1963 році, проте, написання книги почалося значно раніше, ще у 1960 році. Перша чернетка була написана за місяць, але потім Джон Фаулз присвятив декілька років постійному редагуванню. В цей самий період, в чернетках творця зберігалися 9 ще незакінчених творів, серед яких такі романи, як: "Маг" (в нарисах мав назву "Гра у Бога"), "Тессера" (до праці над яким він повернеться за сорок років після початку написання, але роман так і не буде опублікований).

Коли текст був готовий до публікації, Фаулз надіслав його до видавництва "Jonathan Cape". Успіх рукопису дозволив сорокарічному дебютанту повністю присвятити себе творчості.

Через два роки світ побачила кіноадаптація роману. У 1986 році твір вільно адаптований філіппінським режисером Майком де Леоном під назвою "Bilanggo sa Dilim" ("В'язень у темряві").

Він також згадується в різних піснях, телевізійних епізодах та книгах. Один з прикладів - у книзі Стівена Кінга "Мізері", коли головний герой Пол Шелдон сподівається, що Енні Вілкс не знає "першого роману Джона Фаулза". Текст Кінга окремо досліджується, як зразок впливу творчості Джона Фаулза на інших письменників. В "Мізері" головна героїня - фанатка письменника, яка викрадає його та утримує в полоні, в той час як у "Колекціонера" головний герой - психопат, який викрадає молоду дівчину, щоб додати її до своєї колекції. У обох творах злочин здійснюється в ім'я своїх фантазій та через спілкування викрадача й жертви розкриваються проблематики "відносин" митець-споглядач. Однак, основна відмінність полягає в тому, що "Мізері" розкриває тему письменника та його стосунків із читачами, тоді як "Колекціонер" зосереджується на темі художника та споглядача.

1.2. Критика роману

Роман викликав змішану реакцію читачів і критиків. З одного боку, книгу відзначили за глибину психологічної характеристики головних героїв і напружену

атмосферу; з іншого, деякі читачі зневажливо ставилися до еротичних сцен та сцен жорстокості, які можуть бути шокуючими для деяких читачів.

Слід виокремити основні причини, які поділили критиків того часу на два табори.

Першим аспектом, є те, що "Колекціонер" був провокативним романом для свого часу. Головний герой Фредерік Клеґт викрадає і тримає в полоні об'єкт своєї манії - красиву студентку Міранду Ґрей, порушуючи моральні норми та питання етики. Цього вже було достатньо, щоб деякі почали вважати роман скандальним і нецензурним, тоді як інші вважали його глибоким та значущим.

Другий аспект — робота сприймалась як твір, що відображає зміну культурних та соціальних стереотипів у 60-х роках ХХ століття. Критики звертали увагу на те, що книга піднімає актуальні проблеми, які були важливими для соціально-активних верств населення в той час. У 1960-х роках в Англії відбулась "сексуальна революція", що призвела до зміни стереотипів і моральних цінностей. "Колекціонер" був написаний саме в цьому контексті, і його зображення агресії, насильства, об'єктивації жінки було сприйнято деякими читачами, як протистояння консервативній моралі того часу.

Третім аспектом: хоч художній твір і став популярним серед читачів, але його було важко знайти в книжкових магазинах, через його провокативність. За іронією, це призвело до того, що роман на певний час став об'єктом інтересу для колекціонерів книг.

Якщо казати про успіх роману, то не можна не згадати те, що в цей період була велика популярність психологічних романів та трилерів, де автори досліджували складні мотивації та психологію своїх персонажів. "Колекціонер" чудово вписувався у цей тренд і став одним з перших романів, де злочинець є центральним персонажем. У цілому, критики відзначили великий талант Джона Фаулза як письменника, а його дебютна робота була революційним у своєму часі, оскільки він відображав моральну та культурну зміну. Це вплинуло на сприйняття

роману критиками та громадськістю загалом, і, можна сказати, що він став відповідним рефлексом свого часу.

«Кінцем подиву має стати осяяння. Фаулз дуже дидактичний письменник. Не може бути жодних сумнівів у тому, що він прагне навчати, але не в звичному значенні цього слова. Він хоче вчити читача не тому, що він думає, а тому, що думають вони самі. Він піднімає важкі екзистенційні питання, якими проникається читат і кожен змушений розглядаючи безліч питань упорядкувати власні почуття» [5, с. 77],- пише Кетрін М.Т. у своїй роботі “A critical study of novels of John Fowles” (1986).

Читачі нашого часу, як і раніше, визнають велич роботи та сильну характеристику головних персонажів:

“Майстерність містера Фаулза полягає у його використанні мови. У його описі Фреда немає ні нотки фальші. Майже можливо поспівчувати цьому маленькому, егоїстичному божевільному, оскільки він сам ніби об'єкт колекціонера-дослідника, наколений на шпильку та забальзамований”,- пише Прайс-Джонс - британський критик.

«Колекціонер» — це трагедія жіночої об'єктивації. Нещасна доля Міранди визначається злочинністю патріархального суспільства. Джон Фаулз, письменник-чоловік, вважає, що жінки мають бути особистістю, а не об'єктом» [3, с. 73] - з роботи “The Objectification of Miranda in The Collector”, автор Хонг Чанг.

В решті решт, роман був перекладений на більше ніж 30 мов світу та є одним з найбільш відомих та перекладених творів Фаулза.

1.3. Світоглядно-мистецький напрям

Для кращого трактування роману та аналізу запропонованої автором проблематики необхідно визначити особливу увагу літературній епосі, до якої він відноситься. Джон Фаулз є провідною постаттю англійської постмодерністської літератури та відноситься до старшого покоління письменників-постмодерністів. Про цей світоглядно-мистецький напрям є багато досліджень, тому, виокремлю

лише основні його властивості, які простежуються в моїй роботі та впливають на проблематику та методи її розкриття.

Переосмислення класичного жанру та суспільних цінностей - одна з головних рис авторів постмодернізму. Цей напрям мистецтва використовує філософсько-естетичні ідеї попередніх епох, але не створює власних унікальних естетичних форм для відображення дійсності. Незважаючи на критику, яка пов'язується з індиферентністю постмодерну до естетики, виховання та ідеології, варто визнати, що цей напрям звертається до початкових принципів мистецтва, а саме до гри. В ігровій ситуації, яка опосередковує дискурс, ключовим фактором стає структура сюжету, побудована на базових ігрових метафорах, що пронизують текст.

Автор-постмодерніст не тільки ставить під сумнів ідеологію жанру, але також руйнує систему суспільних цінностей, яка була вбудована в класичний жанр. Використання ігрової організації оповідних ходів та структури сюжету вимагає переосмислення таких понять, як "істинність", "художня правда", "типізація" тощо.

Ця переоцінка ідеологій та понять призвели до пародіювання творів попередників. Пародія, однак, не обов'язково означала глузування з них. Так, це була одна з характерних рис постмодерністської літератури — використання елементів попередніх творів для створення нового. Найчастіше воно набуває форми ревізії: використання старих сюжетів, образів, персонажів, алюзій для створення нових літературних творів з новими ідеями, новими установками та новими підходами до вічних та злободенних проблем. Це не тільки дозволяло письменникам по-новому підходити до знайомих сюжетів та персонажів, але і створювати нові значення і концепції, що могли відображати сучасну культуру і соціальні проблеми. Таким чином, постмодерністи використовували елементи традиційної літератури не як щось зрозуміле, відоме, статичне і беззмістовне, фонове, а як засіб для творення нового інтелектуального продукту.

Так, інтертекстуальність є однією з головних рис постмодерністської літератури. Це означає, що літературні твори не існують в ізоляції один від одного, а навпаки, вони взаємодіють між собою, цитують один одного, стилізуються на твори попередників тощо.

На творчість Шекспіра часто посилаються автори-постмодерністи і Джон Фаулз не є винятком. Дуже значну роль в образах персонажів грають натяки на п'єсу "Буря". Докладніше я розкрию ці деталі у другому розділі роботи.

Проте, навіть пишучи про явно моральні та культурні проблеми, постмодерністи намагаються не нав'язувати свої погляди; вони, залишають читачам можливість самостійно робити висновки, трактувати сюжет. Ця неоднозначність повідомлення та свобода інтерпретації змусили деяких дослідників-постмодерністів говорити про "смерть автора" в літературі (з народження твору автор "вмирає", а текст продовжує існувати автономно).

Інший, важливий новаторський різновид гри - "відкритий кінець". Цей прийом змушує читача думати про можливий розвиток подій після закінчення роману і надає йому більшу свободу в інтерпретації того, що відбувається з героями після закінчення оповідання. Деякі автори також можуть надавати кілька альтернативних фіналів, щоб змусити читача вибрати, який варіант краще відповідає його власним уявленням і це підсилює роль читача в процесі сприйняття твору.

Через прагнення вільного сприйняття написаного читачем постмодерністи часто вдаються до прийомів ненадійного оповідача або розповіді від першої особи. Більшість критиків стверджує, що використання першої особи у ролі оповідача створює іронічну напругу для читача між знанням і незнанням, між об'єктивною реальністю та суб'єктивним сприйняттям. Такі письменники, як Фаулз в свої текстах можуть створювати додаткову іронію та грати з читачами, для яких письмове слово оповідача є істинною, тоді як насправді герой-оповідач має лише обмежене уявлення про події через призму свого власного трактування

подій та вчинків інших героїв. У “Колекціонері” Джон Фаулз майстерно використовує оповідача від першої особи, щоб запросити читача до своєї іронічної арени.

Що характерно постмодерністам, Фаулз визнав за необхідне дискредитувати як абсолютну істину об’єктивну реальність, так і надмірне поклоніння суб’єктивній реальності, яке спостерігається в романтизмі та модернізмі. Взагалі, постмодерністське ставлення до модернізму є складним питанням, оскільки воно включає в себе як розширення деяких аспектів модернізму, так і відкидання та пародіювання інших.

Основною рисою постмодернізму, що спостерігаються в романі "Колекціонер" є наявність декількох текстових просторів.

Перший простір — історія викрадення Міранди, яку читачеві немовби розповідає сам викрадач, Фредерік Клефт.

Другий простір — щоденник Міранди, і текст цього простору та світосприйняття є до певного часу невидимий для викрадача.

Третій простір — прихований в розповідях Клефта, коли він згадує або натякає на події, які по хронології його оповіді минулого, ще стануться в “майбутньому” (але насправді, вже відбулися). Інакше кажучи, наслідок передує причині. Розповідь йде діалогічно, не лінійно, через призму поглядів персонажів, які різно інтерпретують одні й ті ж факти. Багатоманітність “істин” та часових просторів роблять текст складним для розуміння.

Висновки до першого розділу

Фаулз своїм прикладом ще раз нагадує нам про тенденцію, що більшість письменників постмодерністів є філологами за освітою. Як людина з гуманітарним складом розуму, він багато років записує сюжети та історії, що приходять в його голову, постійно стилістично та сюжетно доопрацьовує, доки не приходиться до ідеї книги “Колекціонер”.

Незважаючи на здебільшого позитивну оцінку критиків дебютного твору, був прошарок читачів, які негативно відреагували на зміст книги. Деякі критики доходили до крайнощів, вважаючи, що автор у книзі описаний свої особисті фантазії.

Текст відповідає основним характеристикам літератури постмодернізму, якими є:

- Переосмислення;
- "Пародіювання" класичних творів та сюжетів;
- Аналітичність;
- Наявність декількох текстових просторів;
- Інтертекстуальність;
- Відкритий фінал;
- Прагнення до вільного трактування написаного.

Також яскравим проявом постмодернізму є існування двох суб'єктивних реальностей, які ми можемо детально вивчити, через те, що половини історія оповідається від імені двох різних основних героїв. Нам демонструють те, що не існує загальної сутності, загальної істини, підкреслюється неможливість героїв зрозуміти суть один одного, навіть коли вся суть іншої людини буквально викладена для тебе на папері (на такий висновок наштовхує нас сцена, коли Клегт знаходить щоденник Міранди і прочитавши його не розуміє, яку думку вона щиро хотіла донести весь час: він все сприймає без емпатії, через власне "Я").

Творці постмодернізму схильні до поєднання різних елементів естетичних систем минулого з сучасністю, з метою створення нової художньої цілісності. Такий підхід, створення "новизни" через переосмислення та інновації властивий руху постмодернізму.

РОЗДІЛ II. ПРОБЛЕМАТИКА РОМАНУ

2.1. Аналіз образів-символів та зв'язок з проблематикою роману

Згідно з найкращими традиціями постмодернізму, роман "Колекціонер" наповнений образами-символами та алюзіями на відомі твори. У цьому розділі я надаю основну інформацію про цей аспект, що стане нам у нагоді для розкриття та повного розуміння проблематики.

Першим символом роману є сам Фредерік Клеґґ, ім'я якого походить від грецького слова "κλείω", що означає замикає, закривати або збирати. Ця деталь з самого початку натякає нам на його пристрасть до колекціонування, замикання жертв своєї колекції. Якщо копнути глибше в образ персонажа, то в такому значенні імені можливо розглянути і замкнутість Клеґґа від усього світу, його натуру одинаки та схильність до агресивного мовчазного засудження суспільства та предметів, які він не може зрозуміти через свою обмеженість. «Старий Том і Кратчлі, які працювали зі мною у відділі податків, разом із деякими з дівчат склалися і робили велику ставку, закликаючи мене долучитись, але я лишився самотнім вовком. Мені ніколи не подобався ні старий Том, ні Кратчлі. Старий Том — лицемір, він весь час говорить про місцевий уряд і підлещується до містера Вільямса, міського скарбничого. А в Кратчлі тільки бруд на думці, і він садист, він ніколи не оминає нагоди поглузувати з мене й мого захоплення, особливо перед дівчатами» [1, с. 10]. Ім'я що натякає на звірство, що приховується в чоловікові та поступово розкриває себе.

Прагнення "закрити" себе і те, що йому здається прекрасним, і не дає йому по-справжньому зрозуміти "уроки" Міранди. Він так і залишається спостерігачем "поверхневого", нездатний зрозуміти тяжкість своїх вчинків і нематеріальну красу і цінність людей, мистецтва, тощо.

Колекціонування саме метеликів також має глибокий символічний зміст. Метелики вважаються символами душі і відродження. Для Фредеріка збирання метеликів є способом знайти красу та відродження у світі, що він сприймає як

пустий і безжальний. Вистежування Міранди він сприймає, як полювання на метелика. «І нарешті, як це інколи буває і з метеликами, все сталося через десять днів. Я маю на увазі те, що ви ходите туди, де можете зустріти якийсь рідкісний вид, і він вам не трапляється, але іншим разом, навіть не шукаючи, бачите його просто перед собою на квітці, як то кажуть, наче на блюдечку піднесли» [1, с. 27]. В образі колекції розкривається думка про те, що навмисно заточена краса неминуче вмирає. Це заздалегідь і “підносить нам на блюдечці” кінцівку твору: «Пам’ятаю (коли ми вперше зустрілися), Дж. П. казав, що колекціонери це найстрашніші звірі. Він, звичайно, мав на увазі колекціонерів мистецьких творів. Я не зовсім його зрозуміла, подумавши, що він просто хоче епатувати Кароліну — і мене. Але, звичайно, він має рацію. Таке заняття — це антижиття, антимистецтво, антивсе» [1, с. 140].

Загалом, який найчастіше зустрічається принцип об’єднання картин колекції? Найчастіше — епоха, автор, стиль, тематика. Зовнішнє. Чи точно колекціонери розуміють приховану ідею, настрої, що хотів передати автор, чи вони так і орієнтуються лише на предмет та інформацію? Дивлячись на картини дівчина бачить не тільки ці дані та автора, але і техніки, настрої, підтексти, вона "відчуває" картини. Колекціонери за її висновками не відчують, не шукають суті у творчості. І це теж те, що відрізняє її від викрадача і це те, що додатково її гнітить - він бачить в ній лише гарну картину, витвір мистецтва і йому достатньо бездумно дивитися на неї.

Так, колекція, як символ означає прагнення до контролю, володіння та підпорядкування. Варто зазначити, що колекціонування може бути сприйнято як спосіб контролювати світ, зробивши його більш передбачуваним та менш загрозливим. У випадку з Фредеріком, його колекція стає способом підкорення світу під свою владу, що дозволяє йому відчувати себе сильним та в безпеці. На думку спадає одне з гасел постмодернізму, яке перебільшено звучить приблизно

так: “Ми не хочемо відображати реальність, ми будемо її створювати!”. Хобі для злочинця - спосіб створити для себе ідеальний світ, де все так, як він забажає.

Ще один важливий символ роману - Міранда. Вона втілює в собі відразу декілька ідей. Перша ідея - символ вільної волі та індивідуальності. Міранда молода дівчина, яка прагне максимально проявити свій творчий потенціал. Я б навіть сказала, що вона символізує молоде покоління митців того часу: люди з палаючими очима, які бажають привнести нове в цей світ, але чиї голови вже забиті “правилами” та “нормами” творчості, поданими старшим поколінням творців та критиків: “Критики розводять балачки про бездоганну техніку. Абсолютно безглуздий оцей їхній жаргон.”. Так, Міранда також символізує прагнення до свободи та втечі від конформізму і стереотипів.

Нарешті, Міранда розглядається як символ жінки, що протистоїть чоловікові, який намагається підкорити її. У цьому сенсі вона представляє собою тему боротьби жінок за свої права та свободу від чоловічого домінування, що є актуальною соціальною проблемою на час виходу роману — початок сексуальної революції у Британії.

На контрасті з дівчиною, Фредерік Клеґт є символом конформізму, стереотипів. Він недовірливий, не приймає нічого нового, будь-яку чесноту сприймає за лицемірство, а благодійність як спосіб набити свої власні кишені грошима. Він образ маси, що своєю недовірою приносять в світ деструктивність, зокрема, для активної соціальної групи населення та юних творців, яких вони давлять скептицизмом, небажання нічого змінювати в собі, у світі, не дають це зробити іншим.

Наостанок, найгеніальнішим символом і алюзією з'являється перед нами в першому їхньому діалозі, і тонкими натяками проходить через весь роман. Мотиви з "Бурі" Шекспіра з'являються на сторінках цього роману, підкреслюючи наявність символічного плану оповіді. Коли Клеґт називається не своїм ім'ям дівчина відповідає, з часом, дівчина йому каже одну думку: «Фердинанде, треба

було тебе назвати Калібаном» [1, с. 70]. Будучи ознайомленим з сюжетом “Бурі”, ми розуміємо, що Фредерік випадково назвав себе Фердинандом, яким згідно з п'єсою був закоханий в Міранду.

Але те, що ми розуміємо протягом читання роману, це те, що перед нами не принц Фердинанд, а справді Калібан із відомої п'єси. В творі Шекспіра Калібан і Міранда є символами добра та зла, дикості та цивілізації, природи та людства. Міранда відчуває симпатію до Калібана та співчуває йому. Алюзії на історію часто повстають перед читачем в праці Джона Фаулза. Основою роману “Колекціонер” є "перевернутий" сюжет драми Шекспіра. Фінал “Бурі” символізує триумф гармонії, але “Колекціонер” - історія де сучасний Калібан, вихований ідеологією ХХ століття, стає вбивцею творчого початку.

Міранда і Клеґг — два різні світи, які ніяк не можуть зрозуміти один одного, побачити речі очима один одного. Немає спільної сутності, немає можливості її пізнати, немає можливості дійти розуміння.

2.2. Переслідування як проблематика роману

Тема переслідування та позбавлення волі відіграє важливу роль у романі. Однак, я схильна вважати, що саме викрадення, в рамках сюжету, існує як фон та обставини, щоб неминуче і надовго світити двох людей з різним світоглядом з метою спостереження за їх тривалою взаємодією. Інакше кажучи, після дослідження, вважаю, що переслідування і викрадення — другорядне, фонове, матеріальна частина роману, що служить для того, щоб розкрити перед читачем, справжню, не менш складну тему. Але не порушити тему викрадення неможливо, адже втрачається важлива частина суті.

Як на мене, дуже цікаво буде підійти до цього питання з боку постмодернізму, приділяючи особливу увагу фразі, що я вже згадувала: "Ми не хочемо відобразити реальність, ми будемо її створювати!". З цієї точки зору навіть таку особистість як Фредерік Клеґг можливо назвати творцем. Творцем трагедії.

Світ роману відкривається для нас з історії про те, як довго і як Клегг спостерігав за Мірандою, певною мірою досліджувавши її, залишаючись непоміченим. Як тут він виграє у лотерею. З цього моменту події різко змінюються і чоловік починає замислюватися про викрадення: ненароком продумує деталі, організацію, місце, який будинок краще купити. "Ненароком" я використала не просто-так. Адже весь цей час Фредерік сам себе переконує, що це дрібниці та дурниці, не буде ж він дійсно її викрадати? Від продовжує супроводжувати свої дії виправданнями, навіть у ті моменти, коли він уже купив будинок, почав перебудовувати підвал.

Навіть у моменті перебудови та розміщення меблів виражається його одержимість Мірандою та використовуються знання із його "спостережень": він вибирає кольори прикрас, предметів, одягу тих кольорів, що найчастіше помічав на дівчині; виходячи з того, що вона — студентка-художниця, купляє будь-які книжки про мистецтво, «платівку з записами Моцарта у виконанні якогось оркестру, то й купив» [1, с. 55] ("якогось" - вираз зайвий раз демонструє абсолютне невігластво Калібана). Ось кроком за кроком він створює кімнату - маленький куточок для Міранди. Весь цей процес можна, що хіба порівняти з підбором рамки для майбутнього колекційного метелика.

У процесі вивчення тексту я дійшла висновку, що продумування плану та втілення це не лише алюзія полювання за метеликом — рідкісним екземпляром. Спочатку, він щиро бачив в цьому вихід із самотнього життя в сірому світі без кохання та розуміння, він намагався створити новий світ, ігноруючи те, що для Міранди це буде світ під замком. «Я думав, що не зможу познайомитися з нею звичайним способом, але якщо вона буде зі мною, то побачить, що в мені є доброго, зрозуміє. Я завжди думав, що вона зрозуміє» [1, с. 19],- у цих рядках проявляється і невпевненість персонажа у собі. Клегг вважає, що це був його єдиний спосіб спілкуватися з Мірандою. Неймовірний момент, коли персонаж, усвідомлюючи в глибині душі свою обмеженість в інтересах, відсутності чогось

спільного з іншою людиною, вибирає шлях не саморозвитку, а насильницького утримання поруч. Також тут є момент соціального тиску: Міранда та Клеґг належать до різних соціальних класів, і це змушує Фредеріка сприймати її в першу чергу як “іншу”. Разом виходить, що одержимість, невпевненість, "кордони суспільства", загальна незадоволеність у житті і розчарування в людях - все це служить виправданнями та причинами злочину. І так, в кульмінаційний момент, ми разом з персонажами потрапляємо в справжню реальність роману - реальність ув'язнення, і мрії Клеґга про нове, "щасливе" життя.

Але зіткнення з жорстокою реальністю подій має величезний вплив на персонажів. Клеґг створює сценарії у своїй уяві, трактує поведінку Міранди, не маючи доказів правдивості своїх висновків. Подальші події підтверджують думки, що приходили раніше — він застряг у власному світі з психічними проблемами, у вічному порочному колі, він харчується своїми перебільшеними почуттями та в якийсь момент розбіжності фантазій та реальності остаточно розкривають у ньому те, що було десь всередині. Жорстокість.

Поки Фредеріка роз'їдає розчарування і жорстокість, Міранда божеволіє від самотності і неволі. Фаулз майстерно зображує відчуття заточеності для читача. Тільки ось, читач перебуває двічі в ув'язненні: у першій половині роману - в ув'язненні в голові людини, що поступово божеволіє від власного вчинку, з його суперечливими ідеями та вчинками, виправданнями: «Я знаю, що більшість чоловіків подумали б про те, як би скористатися ситуацією, і мали б чимало можливостей. Я міг би її приспати. І зробити що захочу, але я не з таких абсолютно не з таких» [1, с. 111]; у другій половині роману — у фізичному ув'язненні разом з Мірандою, що страждає від клаустрофобії, руйнівної самотності та обмеження волі, що поступово зводять з розуму, призводячи спочатку до Стокгольмського синдрому, а потім ледь не до злочину у відповідь (невдала спроба вбити викрадача) попри власні принципи .

У той самий час, поки Клеґт поступово тоне у власних психологічних проблемах, старанно до останнього заперечуючи для самого-себе власну жорстокість, Міранда дуже відверта із собою. У своєму щоденнику вона описує велику кількість персонажів, розкриває як теплі, так і негативні думки та почуття. Занурення у фантазії та спогади допомагають на якийсь час компенсувати ізольованість. Її відчуженість навпаки, вчить її тому, наскільки вона любить життя, створювати щось нове, удосконалюватися, усвідомити наскільки вона цінує людей зі свого “звичного” життя.

Читач, перебуваючи у різних типах ув'язнення спостерігає те, як можливо і без фізичного зневолення, але у емоційно-моральному полоні знищити себе остаточно; або як знаходити в собі нові сили жити, бути готовим боротися, чекати, сподіватися, всупереч реальності. Фаулз використовує щоденник Міранді, щоб показати її психологічний портрет та здатність до самоаналізу у будь-якій ситуації. Звичайно ж, на противагу, Клеґт демонструє повну відсутність рефлексії, заперечення, ігнорування. За тижні ув'язнення жертви Клеґт захоплюється реальним, абсолютним застоєм, на контрасті Міранда дуже занепокоєна своїм майбутнім.

2.3. Митець та суспільство як центральна проблематика роману

За моїм дослідженням, проблематика мистецтва, митця та суспільства є основною. Проблематика розкривається для нас повною мірою у другій частині роману, написаній у стилі щоденника ув'язненої дівчини. Тема творчості в творі також тісно пов'язана з педагогікою: Міранда прагне навчити Клеґта мистецтву, відчуваючи місію розкрити йому сенс та глибину. Проте її намагання безуспішні. Коли Міранда починає розповідати про тонкощі, які сучасні художники використовують у своїх роботах, вона використовує загальноприйняті формулювання та крилаті вирази, які не несуть ніякого сенсу для необізнаного Клеґта. Він бачить та відчуває її критику як банальне вередування, в перемішку з відчуттям того, що вона хизується своєю ерудицією.

Так, вочевидь, Міранда є в рази ерудованіша і, можливо, навіть банально талановитіша за Клегга (хоча за талантом завжди стоять години праці). Так, їхнє світосприйняття категорично різне, але є в них дещо спільне. Вони обидва є колекціонерами того, що вважаю за прекрасне. У випадку Фредеріка ми вже розібралися, ситуація ж Міранди зовсім інша, складніша.

Дівчина є колекціонером технік у творчості, образів у працях відомих художників, ідей і тем картин, кольорових гам, сутностей. «Я хочу малювати, як Берта Моризо, маю на увазі не кольорову гаму, форми чи ще щось матеріальне, а її світло і простоту. Я не хочу бути “розумною”, “великою” чи “видатною” чи стати об’єктом отого незграбного маскулінного аналізу. Хочу малювати сонце на дитячих обличчях, квіти в живоplotі чи вулиці після квітневого дощу» [1, с. 148]. Як зауважує один із персонажів з її спогадів, Міранда бачила та аналізувала багато хороших картин. Ця деталь її освіченості та ознайомленості є її перевагою і водночас недоліком як творця. Що в ХХ столітті, що в наш час, теорія мистецтва, різні техніки, прийоми вивченні як ніколи раніше; у легкому доступі (раніше в галереях та приватних колекціях, зараз в Інтернеті) можливо знайти безліч найрізноманітніших картин великих, відомих та не дуже відомих художників. Через Міранду розкривається проблема, яка рано чи пізно проявляється перед творчою людиною. Вивчаючи теорію, образи, практикуючись, кожен автор напрацьовує руку й отримує знання, щоб досягти високого технічного рівня, відповідати стандартами академічного малюнку. Але, якщо переходити на більш властиві Міранді абстрактні образи, то ми інтуїтивно розуміємо, що мистецтво це не тільки про техніку. Для читача один із персонажів розкриває просту істину. «Цілком мальовничо, гарно скомпоновано, можу пояснити деталі. Але це - не живе мистецтво. Не частина вашого тіла. Я не очікую, що ви в цьому віці це зрозумієте. Такого не навчаються. Воно або з’являється якоїсь миті саме, або ні» [1, с. 179].

І дівчина, як митець, приймає цю думку, розуміє її суть. Неважливо, навмисно чи ненавмисно ти використовуєш в картині схожий стиль, однакові техніки (які вивчаються як “загальні” в художніх академіях) — тебе будуть порівнювати з вже відомим художником. «Тут ви кажете дещо про Ніколсона чи Пасмора. Не про себе. Використовуєте фотоапарат. Як зорова омана — фотографія, яка пішла не своїм шляхом, так само й малювання в чужому стилі. Тут ви фотографуєте. І все» [1, с. 181]. Основна проблема самої Міранди трохи в іншому. Вивчивши безліч картин, отримуючи освіту, вона постійно прагне наблизитись до когось у плані творчості: чи то Берта Морізо, чи то її знайомий Дж. П.. Вона відкрито в одному із спогадів намагалася намалювати те, що могло сподобатися би саме йому, вона постійно порівнює свої картини з іншими витворами мистецтва та емоційно реагує, коли вважає, що її картина “не того рівня”. Міранда намагається знайти свій спосіб самовираження у творчості, але в результаті все одно орієнтується на когось. Така доля сучасного художника: або тебе порівнюватимуть; ти будеш порівнювати та судити тебе; або ж ти будеш прагнути до “такого ж” стилю, як у когось з авторитетів, мріючи досягти “такого ж” успіху. І ось вся проблема в цьому “такого ж”. І на жаль, у сучасному світі коли можливість навчитися є у мільйоннів ти змушений визнати те, що успіх у сфері, що так спирається на емоційне сприйняття, де практичні знання та вміння не завжди грають найважливішу роль, а новаторство може бути чистою випадковістю — це те, що важко визнати і щиро прийняти. Але це те, з чим стикаються митці, порівняння, “неідеальність”, “не та” реалізація підштовхують і Міранду до емоційного знищення картин. Так той, хто прагне створювати постійно бореться з бажанням руйнувати: неважливо, чи це знищення власних картин чи самознищення.

Спадщини минулих століть, загальнодоступність у сучасному світі творчої освіти, критики, за іронією, все це ставить художника у складне становище. Через Міранду автор також зображує і кілька можливих шляхів рішення, що приймає

молоде покоління: розчарування, наслідування, прагнення догодити суспільству, авторитетам, любителям певного стилю та жанру. Це все перестає бути самовираженням і позбавляє творчості самої суті. Саме з наступної причини Міранда відчуває саме в Дж. П. авторитетного митця: він не вписується в загальну громадську думку про “хорошу людину”, не визнаний масами як художник, не розбірливий у жінках, іноді ексцентричний та грубий. Але він такий, який він є. Він справжній. Це й відбивається у його картинах: вони такі, якими він хоче їх бачити. Справжні.

Повертаючись до образів, з цього боку образ Міранди набуває ще одного відтінку — у результаті, вона молодий художник, що старанно шукає свій стиль та шляхи самовираження.

Образ Фредеріка Клегга доповнюється новою деталлю. Особистість - теж свого роду картина, щоб розглянути її справжню красу треба пізнати саму її суть і природу, не обмежуючись зовнішніми чи поверхневими судженнями. Чоловік же, він ніби той же образ споглядача, що бачить перед собою лише гарне поєднання фарб, наскільки картина відповідає реальному зразку або його уявленню про зовнішні ідеали форм. Його не цікавить суть, ідея, спосіб вираження. Міранда ж як та картина, з глибоким букетом ідей, їх відтінків, але так і залишається незрозумілою для пересічного споглядача.

Висновки до другого розділу

Проблематика роману дуже багатогранна. “Колекціонер” має складну символіку, екзистенційні мотиви та глибокий філософський підтекст. Текст повний натяків, алюзій, згадується безліч картин, художників. Немає жодної деталі, жодного слова, які були б вписані без причини.

Спроби Міранди знайти спільну мову з Клеггом закінчуються невдачею, адже він сприймає її як метелика, який тільки й намагається вирватися з його пастки. Звичайно, він не помиляється, але навіть в такій ситуації дівчина виявилось здатною до співчуття, хоча так і не отримала його у відповідь, тому

поступово вона також стала агресивнішою. Агресія породжує агресію. Він та ув'язнення її спотворюють і вона це розуміла.

Клегг, наляканий освітою, хитрістю та знаннями Міранди, поступово все більше і більше їй не довіряє, навіть в кінці твору, коли дівчина серйозно захворіла.

Цікаво те, що попри кардинальні відмінності в характерах персонажів вдалося виявити і спільності. Можливо також зробити висновок, що вони мають ще одну спільну рису: Фредерік розділяє людей за категоріями так само, як це робить Міранда. Усі її розмірковування про “нових людей”, зведення в авторитети Дж. П., “один з небагатьох”, “масовість” вказують на те, що вона насправді не звертає уваги на людську індивідуальність.

До останньої сторінки, якими аморальними не були б вчинки персонажів є розуміння, що вони робили все для того, щоб змінити своє життя на краще. Усвідомлення цього не раз створює для читача складну ситуацію та підіймаються складні моральні питання. Автор ставить питання, чи заслуговує Клегг на співчуття Міранди та чи має вона право застосовувати насильство. В той самий час, Фаулз не дає чіткої відповіді на ці питання, тому читач змушений самотійно аргументувати для себе свою точку зору.

ВИСНОВКИ

За результатами дослідження можу стверджувати, що роман "Колекціонер" є складним і багатогранним твором, який містить у собі глибоку філософську проблематику та звертається до важливих етичних питань. В ході дослідження були розглянуті образи головних героїв, взаємовідносини між ними, а також символіку і метафори, які використовує автор для передачі своїх ідей.

Робота містить глибокий аналіз проблематики роману "Колекціонер" Джона Фаулза. В процесі дослідження були вирішені поставлені завдання, а саме: проаналізовані постмодерністські характеристики роману з метою його кращого розуміння, виявлена проблематика роману, проаналізовані образи-символи, символіка та метафори, виявлені алюзії на класичні сюжети, що містяться у романі, та встановлено зв'язок з загальною концепцією твору, з'ясовано характер розкриття персонажів, описані головні філософські ідеї та мотиви.

Після дослідження твору було виявлено, що основною проблематикою є відносини між митцем та споглядачам, митцем та власною творчістю, ставлення суспільства до культури загалом, що також тісно пов'язане з темою між людиною та суспільством про те, як суспільство впливає на індивіда та як індивід може, або не може змінити світ навколо себе. У результаті аналізу було встановлено, що автор відобразив найглибші психологічні та філософські проблеми сучасного світу. Його твір є важливим доказом того, як важливо зберігати свою індивідуальність та необхідність протистояти впливу загальновизнаних норм та стереотипів.

Завдяки аналізу літературної критики та теорії літератури, вдалося дослідити різні підходи до тлумачення роману та виявити його місце в літературі ХХ століття. "Колекціонер" є складним філософським твором, який став важливою подією в історії літератури.

У процесі нашого дослідження було використано теоретичні та методологічні підходи, а саме метод текстуального аналізу твору, семіотичний

аналіз, та інтертекстуальний аналіз. Застосовуючи ці методи було проаналізовано різні аспекти роману, був досліджений його глибинний зміст. Усі поставлені завдання були вирішені. Був виконаний аналіз роману "Колекціонер" з урахуванням теоретичних та методологічних підходів. Використання різноманітних теоретико-методологічних підходів дозволило викласти думки як найбільш точно та аргументовано.

Висновки, отримані в ході дослідження підтверджують, що роман "Колекціонер" є важливим свідченням про проблеми особистості в сучасному світі, необхідність саморефлексії в потоці швидкозмінних подій.

Дослідження об'єкта та предмета роботи дозволило збагатити власні знання про літературну творчість автора, його погляди та проаналізувати проблематику, які піднімаються в його творах. Отримані результати можуть бути корисними для досліджень з суміжних тем, а також для подальшого розуміння та інтерпретації сюжету та для аналізу творчості Джона Фаулза загалом. Зокрема, можу запропонувати подальше вивчення психологічних аспектів творчості та її впливу на людину.

PE3IOME

El coleccionista es una novela escrita por el autor británico John Fowles y publicada en 1963. El autor, que nació en 1926 en Inglaterra y se formó como profesor de literatura en la Universidad de Oxford, es conocido por sus novelas psicológicas y su uso de la narrativa posmoderna y psicológica. Sus obras más conocidas son *El mago*, *La mujer del teniente francés*, *La escalera de caracol* y *El coleccionista*.

El coleccionista es una novela que se centra en la relación entre Clegg y Miranda, personajes que representan dos mundos diferentes. Clegg es un hombre solitario y obsesionado, mientras que Miranda es una joven artística y libre que despierta su interés. Cuando Clegg la secuestra y la mantiene cautiva en su sótano, la novela explora los problemas de la obsesión y el poder, así como la lucha de Miranda por mantener su identidad y su libertad. Clegg la secuestra y la mantiene cautiva en su sótano, tratando de hacerla enamorarse de él.

La novela utiliza la metáfora de las mariposas para simbolizar la vida y la libertad, así como la incapacidad de Clegg para entender y aceptar el cambio. Asimismo, la novela también aborda el tema de la clase social y la imposibilidad de una verdadera comunicación entre individuos de diferentes estatus sociales, lo que se refleja en la falta de comprensión de Clegg sobre las necesidades y deseos de Miranda. La novela plantea cuestiones sobre la obsesión, la clase social, el poder y la moralidad.

En el trabajo del curso se exploran los símbolos y problemas principales de la novela, incluyendo la relación entre Clegg y Miranda, la naturaleza de la obsesión, el uso de la metáfora de las mariposas, el papel de la clase social en la historia. Se argumenta que la novela es una reflexión sobre la naturaleza humana y las limitaciones de la empatía y la comprensión.

Otro de los temas interesantes que se aborda en *El coleccionista* es la relación entre el creador y el espectador. Esto refleja el problema fundamental de estas relaciones: el espectador siempre tiene el poder de decidir cómo interpretar y responder al trabajo del creador, y el creador no puede controlar completamente esa respuesta.

Este es un tema muy complejo que se considera en el texto desde varios lados a la vez. Mi trabajo de curso lo analiza en detalle.

En resumen, *El coleccionista* es una novela que aborda temas universales como la obsesión, el poder, la libertad, la comunicación, la creatividad utilizando símbolos y una narrativa posmoderna para explorar la complejidad de las relaciones humanas y la naturaleza humana.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

Книги	
Один автор	<ol style="list-style-type: none"> 1. Джон Фаулз Колекціонер. роман / Дж. Фаулз; пер. з англ. Г. Яновська. – 2-ге вид. – Харків: Клуб Сімейного Дозвілля, 2017. – 302 с. 2. Warburton, Eileen. John Fowles: A Life in Two Worlds. London, Vintage Books, 2005. - 528 p.
Два автори	<ol style="list-style-type: none"> 1. Begiebing, Robert J. Toward a New Synthesis: John Fowles, John Gardner, and Norman Mailer. New York, USA, 1989.
Багатотомні видання	<ol style="list-style-type: none"> 1. Фаулз Джон Роберт // Зарубіжні письменники. Енциклопедичний довідник : у 2 т. / за ред. Н. Михальської та Б. Щавурського. — Тернопіль : Навчальна книга — Богдан, 2006. - 654 с.
Частина видання	
Книги	<ol style="list-style-type: none"> 1. David Antin. Modernism and Postmodernism: Approaching the Present in American Poetry. 1972, pp. 98-132. 2. Roland Barthes. The Death of the Author. <i>The Rustle of Language</i>. Translated by Richard Howard. New York. 1986. pp. 49-55
Статті із продовжуваних та періодичних видань	<ol style="list-style-type: none"> 1. Дробіт І. Аспекти рецепції історії у британському романі 80-90-х років ХХ століття. <i>Літературознавчі обрії</i>. Випуск 16. Львів. 44-50 с. 2. Козюра О. В. Феномен постмодернізму: спроба визначення естетичної функції. <i>Зарубіжна література в школах України</i>. 2005. - 18-20 с. 3. Козюра О. В. Англійська література ХХ століття: шляхи розвитку. <i>Вітчизняна філологія: теоретичні та методологічні аспекти вивчення</i>. 2011. 60-67 с. 4. Козюра О.В. Творчість Джона Фаулза і проблеми вивчення стильових засобів постмодерністського роману. <i>Вісник Черкаського університету. Серія "Філологічні науки"</i>. 2004. 101-108 с. 5. Мельникова К. С. Творчість Джона Фаулза як погляд на самоствердження особистості в контексті національної ідентичності. <i>Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Сер.: Філологія. № 37 том</i>

	<p>1. 2018. 117-120 с.</p> <p>6. Docherty, Thomas. A Constant Reality: The Presentation of Character in the Fiction of John Fowles, in Novel: A Forum on Fiction. Volume 14. no. 2, 1981. pp. 118-134.</p>
Інші видання	
Електронні ресурси	<p>1. Вільям Шекспір Буря пер. з англ. М. Бажан. URL: https://knigogo.com.ua/chitati-online/burya/</p> <p>2. Alan Pryce-Jones. Obsession's Prisoners. 1963. URL: https://archive.nytimes.com/www.nytimes.com/books/98/05/31/specials/fowles-collector.html?_r=1</p> <p>3. John Fowles the Website: веб-сайт. URL: http://www.fowlesbooks.com</p>
Дисертації	<p>1. Claiborne Johnson Cordle. The post-postmodern aesthetics of John Fowles/ University of Richmond, Richmond, USA, 1981. 176 p.</p> <p>2. Georgiana-Elena Dilă Butterflies and Voices in John Fowles' The Collector/ University of Craiova, Craiova, Romania. 9 p.</p> <p>3. Hong Chang. The Objectification of Miranda in The Collector/ Xiamen University Tan Kah Kee College, Zhangzhou, China,</p> <p>4. Hope, Laura Lee John Fowles' narrative stylistics in The Collector, Daniel Martin, and A Maggot/ California State University, San Bernardino, 1990. 56 p.</p> <p>5. Katherine M. Tarbox. A critical study of the novels of John Flowles/ University of New Hampshire, Durham, England, 1986, 230.</p> <p>6. Ramen Sharma and Dr. Preety Chaudhary Common Themes and Techniques of Postmodern</p> <p>7. Literature of Shakespeare/ Singhanian University, Rajasthan, India, 2011. pp. 189-198</p>